

Máinnasteapmi ja muitaleapmi

Muitaleapmi dahje máinnasteapmi lea sierra ja divrras dáidu maid muhtin olbmot oamastit ja hálddašit hui bures, ja maid mii earát sáhttit oahpahallat ja hárhjhallat bures. Muitaleapmi ja máinnasteapmi lea sámárbevirolašvuohkioahpahitmánáideeallimabirra.

Máinnasteami ja muitaleami bokte mii hástut mánáid guovtte-guvlui gulahallamii ja mii sáhttit sidjiide čájehit ollu iešguđetlágan jietnadagaid (maiddái jaskesvuoda), geahčastagaid, dovdduid ja govahallamii ja rumašlaš lihkademiid muitalettiin. Muitaleaddjis lea muitalettiin čalbmeoktavuohta guldaleddjiiguin. Buot dat huksejit erenoamáš lagaš oktavuoda ja oktasašvuodadovdu gaskkal rávisolbmuid/váhnemiid ja mánáid. Muitalusat ja máidnasat čiekŋudit mánáid áddejumi eará ja amas áiggiide ja dilálašvuodaide ja árbevieruide. Muitalus, máinnas dahje máinnasteaddji iešalddis ii dáidde leat nu erenoamáš. Muhto dat lea dat dilálašvuoha dahje dáhpáhus/gulahallan gaskkal guldaleaddji ja muitaleaddji mii šaddá nu magiijalaš. Son geasa máinnastuvvo dahje mitaluvvo hástaluvvo árvoštallat mitalusa/máidnasa ja váldit oasi das. Dát vuohki fáttmasta álkit maiddái sin geat eai nu bures ádde sámegeiela. Son sáhtta máidnasis ollu áddet lihcastagaid, rekvisihtaid ja rumašgiela bokte. Mii leat čállán moadde árbevirolaš máidnasa maid mii hástut bargiid oahppat nu ahte sáhttibehtet mitalit daid mánusa haga mánáide. Juohkehaš ferte gávdnat su iežas vuogi mo dan memoriseret.

Manne guovžžas lea dušše bieža

Dát dáhpáhuvai oktii hui dolin dan áigge go eallit máhtte hállat ja olbmot ásse mehciin ja lávuin ja gođiin ja fertejedje ieža bivdit elliid mas dahke borramuša ja biktasiid, ja ieža viežžat juhkančázi jávrris.

Guovža lei aitto morihan ja boltasan olggos biejus giđđadálvve. Son lei hirbmadit nelgon ja ruoidnan go ii lean dálvvis borran maidege. De bodii rieban ovddal. Sus lei guollegihppu njálmimis. Dan son lei suoládan muhtin sápmelaččas gii lei jávrris oaggu-min ja guovlamín rudneráigái. Guovža jearai: - Gos don leat dieid guliid ožžon? Hilbes rieban gielistii ja vástidii: -Mun coggen seaibbi rudneráigái, ja guolit darvánedje dasa. - Cokka don ge seaibbát rudneráigái. Dan áigge lei oainnat guovžžas ain guhkes seaibi.

Guovža ja rieban manaiga jávrris ala. Doppe soai gávnnaiga rudneráiggi masa guovža cokka seaibbis. Rieban das ruohtadii ovddus maŋos ja ain duollet dále jearralii: -Dovdu go guolli dohppemin? Guovža vástidii, -Jo seaibi lossugodii veaháš. Rieban jurddašii ja árvidii ahte seaibi ii lean vel áibbas galbmon gitta. Son dajai: -Čohkká ain veaháš vai

beasat ollu guliid oktanaga gáddái rohttet. Nu soai vurddiiga veaháš vel. De rieban fáhkka čuorvugodii hirbmat alla, šnjirrá jienain: -Boahttet olbmot sáittiiguin ja bissuiguin. -Guovža baiká din čáhcegálduid. Guovža ballái nu sákka ahte son rohttii dan galbmon seaibbistis gaskat. Rieban ruohtastii báhtui, muhto guovža dieđusge ii juksan dan snáhppilis dingga. Dan rájes leamaš guovžžas dušše bieža.

Árbevirolaš máinnas

Lávrrakaš ja čuđit

Čuđit ledje olbmot geaid ii oktage lean muitán ráhkistit, ja čájehit ja oahpahit olmmošvieruid ja buriid daguid. Danne sii ledje šaddan rievvarin ja olmmošgoddin. Ii oktage dieđe gos sii ledje vuolgán, ja sin giela ii ádden oktage. Sii johte ovttas ja rievvedje siiddaid. Siida lei unna giláš gos olbmot ásse gođiiguin ja lávuiguin. Siidda olbmot bivde, elle ja barge ovttas vai birgejedje. Oktii lei muhtin gánda geas lei namma Lávrrakaš. Son lei hui vitmat, hutkái ja viššal. Siidda albmát ledje mannan bivdui ja nissonat ja mánát, ja Lávrrakaš, gii lei siidda boarráseamos gánda, ledje ráhkkaneamen johttat mearragáddái. Sii ledje leabbumin biktasiid, lihtiid ja biergasiid reagaide, njeaidimin ja čatnamin lávuid, ja čorgemin ja sohpalastimin gođiid. Gullui, reaškkas, luohti ja mánáid nihlisteamit ja stoahkamát.

Fáhkka idistedje čuđit siidda šilljui. Siidda olbmot ballájedje sákka, ja muhtimat čierugohte ja čiehkádedje ja náđđo lávuide ja gođiide. Čuđit válde fángean Lávrrakačča, ja gohččo su ofelastit (oahpistit) sin muhtin ollu stuorát siidii gos ledje ollu bohccot, riggodagat ja silbačijnat. Lávrrakaš ballái, muhto go ii lean eará ráđđi, de son lohpidii sin ofelastit. Son galggai vázzit ovddemučas ja čuđit galge maŋŋil vázzit, ja su čuovvut.

Lávrrakaš lei jierbmái ja hutkái ja jurddašii mo son galgá beastit heakkas. Son dajai ja čájehii buohkaide: -Mii fertet čatnat bátti čoavjje birra vai eat masse guđet guimmiid jos šaddá borga, mierká, garra dálki ja fuones siivu. -Dalle lea bahá ahte muhtin sáhtta báhcit ja láhppot ja galbmo jámas. Jo, čuđit dat gal dan áddejedje. Sii čatne bátti čavgádit buohkaid čovjjiid birra. Nu sii vázziledje. Sii vázze maŋga beaivve. Dušše muhtimin snahpastedje vurrolagaid ja borre niestti. Lávrrakaš maid oáččui niestti, muđui son ii livččii veadjit joatkit ofelastit. Lei lossa siivu ja ollu muohta maid gállit. Čuđit álge mášohuddat ja jearrat ahte ii go fargga ide dat stuorra siida. Lávrrakaš gielistii ja logai: - Jo, dál fargga. Dušše dien aláža badjel vel fertet vázzit. (Nu mo váhneamat lávejit fillet mánáid go guhkki lea vázzit).

Go ledje njealját beaivve vázzimin, de sevnjodišgodii ja biekkastii ja borgagodii. Siivu ja oaidnu hedjonii. Lávrrakaš didii ahte sii fargga jovdet muhtin báktaravdii. Sus lei spáiddar mainna son čuovggai vai earát oidne gos son lei. Go joavddai báktaravdii, de son bálkestii dan spáidara báktaravddas vulos ja čuohpastii niibbiin gaskat bátti ja njuikii siidui. Čuđit čuvvo buolli spáidara badjel báktaravdda ja buohkat dušše danne go sii ledje čanastuvvon oktii. Nu Lávrrakaš besttii ollu siiddaid čuđiin. *Árbevirolaš máinnas*

Evttohusat eambo máidnasiidda ja mitalusaide maid sáhttibehtet memoreret ja mitalit/máinnastit mánáide mánáidgárddis.

- **Sieidemitalusat**
- **Eahpárašmitalusat**
- **Gufihtar/eatnanvuložat** (Alit oarpmealli, Nieida gii bálvalii uldda, Ulddaid luhtte, Boade lohkat girjjis. Stien. Gaup)
- **Mitalus Gáhkkora birra** (Boade lohkat girjjis. Stien. Gaup)
- **Háhcešeatni ja Njavešeatni**
- **Ábirovvá massá beahcehis** (Boade lohkat girjjis. Stien. Gaup)
- **Fállegeađgi, stállu ja bohccot** (De tre Bukkene Bruse) (Boade lohkat girjjis, Stien. Gaup)
- **Ruksesgahpir**. ČálliidLágádus.
- **Buvru mii ii heaitán vuoššamis**. ČálliidLágádus.
- **Bánnogáhkku**. ČálliidLágádus.
- **Gollevuokta**. ČálliidLágádus.
- **Gáica mii máhtii logi rádjai lohkat**. ČálliidLágádus.
- **Bártnážat geat gávnadedje stáluin**. (Boade lohkat girjjis. Stien. Gaup)
- **Gávvilis rieban**. Buljo. Helander.